ב: כל הזבחים פרק ראשון זבחים

ואם לאו יהא נדבה. פע"ג דכפ"ק דר"ה (דף ו.) דריש ליה לענין כל תאמר דלא שייך לאחר שחיטה הכא בתים מפסטיה דקרא דמשמע דקרי ליה לנדר נדבה: **זבחים** בסתם לשמן חן עומדין. ואינו פסול עד שיכוון שלא לשמן [וה"ת כפ"ק דחולין (דף יב:) נעי ר"י לי קנין יש לו מחשבה וכו' ופי' בקונטרס כגון בשחיטת קדשים דליף כרים זבחים דבעי לשמה ושחט קנין עולה לשמה מי הוי כוונה לו לא הא משמע הכא דמחשבת נמי כשר ואינו פסול עד שיכוון שלא לשמן] וי"ל דסתמא דקנין גרע דאין לו דעת להכין שהן קדשים וכגון שהן מולין והוה ליה מתעסק ופסול כדאמר בפרק בית שמאי (לקמן דף מו:) לשם מולין כשירין [ב] משום מולין פסולה והאי קנין אפילו אומר יודע אני שהן קדשים ולשמן אני מתכוין מיבעיא לן אי כוונתו כוונה או דילמא לא מהני אם אין מעשיו מוכיחין: **סתם** אשה **לאו** לגירושין עומדת. ואפי' זינתה תחת בעלה מכל מקום לאו להתגרש בגנו זה עומדת ונם אם לא ילדה הבעל לא יגרשנה * אלא שלא תשמשני [ג] ומתוך הא מילתא מיתלא מה [ד] שמקשים בסוף פרק שני דגיטין (דף כג.) דאמר עובד כוכבים לחבירו דנפשיה עביד ואינו כשר לכתוב את הגט וכפ' שני דעבודה זרה (דף סו:) אמרי' יומל ארמאי ואל יומל כומי משום דכותי מתכוין לשם הר גריזים (והשם נמי) בעינן לשמה כדדרשינן (שם דף ס.) מלה' המול (יומול) ואפי' הכי מכשרינן ארמאי דיש לחלק בין גט למילה כמו שמחלק כאן בין זבחים לגט הא [א] סתמא פסול משום דסתם לשה לאו לגירושין קיימא ולכך נמי [בעובד כוכבים] פסול אע"ג דעביד סתם אבל מילה סתמא לשמה קיימא כמו זבחים הילכך עובד כוכבים כשר אע"ג דעביד סתם: **הא** לשם **פסח** וסתמא כשר. פי' בקונטרס דסוף שחיטה סתמא אישתמיט ותימה כיון דאמר בתחילת שחיטה לשם פסח וכי כל שעה יש לו לדבר על שיגמר שחיטתו וגרלה לפרש דבשתי עבודות חיירי כגון דשחיט לשם פסח וקיבל סתם ומיהו בפרק תמיד נשחט (דפסחים דף נט:) מיבעי לן לי בעבודה אחת תנן לו בשתי עבודות ובעבודה אחת היינו כדפירש הקונטרס ויש לישב דאפילו אם תימצי לומר לשם פסח וסתמא פסול (אפ"ה) אין צריך לדבר כל שעה אלא שבתחילת שחיטה יאמר שעושה כל השחיטה לשם שחיטת פסח:

אתנו בית דין דלא לימא לשמה דילמא אתי למימר שלא לשמה. בשמעתא קמייתא דגיטין (דף נ.) דמפרש הלכך לא מיקנו לומר בפני נכתב לשמה לא מ"ד לפי שאין בקיאין לשמה משום דלא מפשא ליה לדיבורא אתי למיגזייה לא הוי מצי למימר דילמא אתי למימר שלא לשמה דמי הוא שוטה כל כך שנתן גט לאשה זו שנכתב לשמה והוא לומר שלשם אחרת נכתב אבל אדם השותה קנין

פעמים שעושה ומכוון שהוא קנין אחר וכן המקבל ומוליך חוכך:

קיימי בית דין ושתני כו'. [ה] יש תימה למה לו להאריך כל זה הא בהדיא אמר סתמא כשר ונראה לפרש דמי שלא היה בלבו היינו שלא אמר בהדיא לשם אחד מכל אלו אבל אינו מיבעי בית דין וכי מתנו בית דין דלא לימא בהדיא ובמתכוונה שני ושמא אתי לידי פסול שלא יהא כשר כלל ושחוטו סתמא ויפסל:

בסופרים העשויין להתלמד עסקינן. ואפילו למאן דאמר בפרק קמא דעירובין (דף יג.) גבי מגילת סוטה דמוחקין אותה מן המורה אף על גב דנעבין לשמה ואף על גב דבר הוא אלא אם כמה שנדרת עשית יהא נדר ואם לא נדבה יהא ונדבה מי שרי לשנויי בה אמר ליה רבינא לרב פפא [ו]לא הוית גבן באורתא בתחומא בי חרמך דרמי רבא מילי מעלייתא אהדדי ושני להו מאי מילי מעלייתא תנן כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כו' טעמא דשלא לשמן הא [ז]סתמא עלו נמי לבעלים לשם חובה אלמא סתמא נמי כלשמן דמי ורמינהי [ח]כל הגט שנכתב שלא לשם אשה פסול [ט]וסתמא נמי פסול ושני זבחים בסתם לשמן עומדין אשה בסתמא לאו לגירושין עומדת וזבחים בסתמא כשירין מנלן אילימא מהא דתנן כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כו' ולא קתני שלא נזבחו לשמן גבי גט נמי הקתני כל הגט שנכתב שלא לשם אשה פסול ולא קתני שלא נכתב לשם אשה פסול אלא מהא (יא) [י]דתנן ביצד לשמן ושלא לשמן לשם פסח ולשם שלמים טעמא דאמר לשם פסח ולשם שלמים הא לשם פסח וסתמא כשר אלמא סתמן כלשמן דמי דילמא שאני התם [יא]דאמר א" * כל העושה על דעת ראשונה הוא עושה אלא מסיפא שלא לשמן ולשמן לשם שלמים ולשם פסח טעמא דאמר לשם שלמים ולשם פסח הא סתמא ולשם פסח כשר דילמא שאני התם דאמר א" [יב]יוביה סופו על תחילתו אי נמי איידי דתנא לשמן ושלא לשמן תנא נמי שלא לשמן ולשמן אלא מהא [יג]לשם ששה דברים הזבח נזבח לשם זבח לשם זובח לשם [יד] שם לשם אשים לשם ריח לשם ניחוח והחטאת ואשם לשם חטא א"ר יוסי אף מי שלא היה בלבו לשם אחת מכל אלו כשר שתנאי בית דין הוא אתנו בית דין דלא לימא לשמו דילמא אתי למימר שלא לשמו ואי סלקא דעתך סתמא פסול קיימי בית דין ומתני מילתא דמיפסיל ביה וגבי גט דסתמא פסול מנלן אילימא מהא [טו]דתנן [יב]היה עובר בשוק ושמע [יג] סופרים מקרין איש פלוני גירש פלונית ממקום [יד] פלוני ואמר זה שמי וזה שם אשתי פסול לגרש בו דילמא בדרב פפא [טו]דאמר רב פפא הכא [טז]בסופרים העשויין להתלמד עסקינן ולא [יז] איכתוב לשום כריתות כלל אלא מהא

נדר הוא. דהא כלשהו נדרת כתיב ויש מילוק בין נדר לנדבה [י] נדר דאמר הרי עלי ונדבה הרי זו: **אם כמה שנדרת עשית.** שעבד עבודותיה לשמה: **יהא נדר.** ויעלה זה לנדרך: **ואם לאו יהא נדבה.** כאילו התנדבת לזה נדבה אחרת ולא לשם הראשונה: **ונדבה מי שרי לשנויי בה.** וכיון דרחמנא קרייה נדבה מי שרי לשנויי בה הא אמרינן בפ' שני (לקמן ד' טו:) אסור לחשב בקדשים וליף מקרא דלא יחשב והכי מידרש קרא אם מועלת שפתיך תשמור ועשית אז יהיה נדר אשר [יא] נדרת ואם לאו נדבה. (מפי המשנה במנחות עד כאן): **לא הוית גבן באורתא בתחומא.** כלומר חבל על שלא היית אתם בשבת אצלנו בתוך התחום שאוכל לבא לבית המדרש ולשמוע: **בי חרמך.** שם מקום: **ושני להו.** ופירקן: **שלא לשמן.** משמע דעקר שמייהו בהדיא: **שלא לשם אשה.** הלשה הזאת שנכתב לשום אחרת שהמה כשם זו פסול דכתיב וכתב לה [יב] לשמה: **וסתמא נמי פסול.** כגון אם כתבו הסופר [סתם] לשם לאה שיהא מזומן לכשיבא אדם אצלו אשה שלא נכתב לשמה [יא] [יב]דתנן ביצד לשמן ושלא לשמן לשם פסח ולשם שלמים דמי דילמא שאני התם [יג]דאמר א" * כל העושה על דעת ראשונה הוא עושה אלא מסיפא שלא לשמן ולשמן לשם שלמים ולשם פסח טעמא דאמר לשם שלמים ולשם פסח הא סתמא ולשם פסח כשר דילמא שאני התם דאמר א" [יד]יוביה סופו על תחילתו אי נמי איידי דתנא לשמן ושלא לשמן תנא נמי שלא לשמן ולשמן אלא מהא [יט]לשם ששה דברים הזבח נזבח לשם זובח לשם [יד] שם לשם אשים לשם ריח לשם ניחוח והחטאת ואשם לשם חטא א"ר יוסי אף מי שלא היה בלבו לשם אחת מכל אלו כשר שתנאי בית דין הוא אתנו בית דין דלא לימא לשמו דילמא אתי למימר שלא לשמו ואי סלקא דעתך סתמא פסול קיימי בית דין ומתני מילתא דמיפסיל ביה וגבי גט דסתמא פסול מנלן אילימא מהא [יט]דתנן [יב]היה עובר בשוק ושמע [יג] סופרים מקרין איש פלוני גירש פלונית ממקום [יד] פלוני ואמר זה שמי וזה שם אשתי פסול לגרש בו דילמא בדרב פפא [יט]דאמר רב פפא הכא [יט]בסופרים העשויין להתלמד עסקינן ולא [יז] איכתוב לשום כריתות כלל אלא מהא

הוי כשר דעל דעת ראשונה הוא עושה פרש נמי מנא דמתני' בשלא לשמו ולשמו לשם שלמים ולשם פסח ולאו דוקא דה"ה לסתמא ולשם פסח דמיפסל בתחילת שחיטה: **לשם שמה דכריס.** משנה בפרק ג"ש ומקרבלי ילקי להו: **לשם זבח.** לשם מה שהוקדש: **לשם ומנח.** שיתכפר בו בעליו ולא שיתכפר בו אחר: **לשם שם.** [ד] (לנחת רוח) להקב"ה שאמר [ו] ונעשה רצונו: **לשם אשים.** להקטירם ולא לעשותם לי על המזבח. קרבוניי"ש בלע"ז: **לשם ריח.** לאפוקי איכרים שבלאן והעבלן דשוב אין בהן ריח והכי מפרש להו התם: **לשם ניחוח.** לשם הנחת רוח להקב"ה שאמר ונעשה רצונו: **שלא היה בלבו.** לשמו אלא סתם [ז] ולא הזכיר אחד מאלה: **שתנאי בית דין הוא.** שיסתנו סתם ולא יזכירו בשחיטתן לשמו כדמפרש טעמא ואזיל אתנו ב"ד דלא ליפסל לשמן כו': **ובגי גט דסתמא פסול מנא ליה.** כלומר היכי שמע ליה רבא ממתני' דגיטין דפסול דחיקשה ליה ורמיהי אהדדי: **מקרין.** את התלמידין שמלמדין אותן לכתוב טופסי גיטין: **דלא איכתוב לשם כריתות כלל.** אבל היכא דאיכתב לשם כריתות שיהא מזומן לו לכשיזדמן לו מגרש [ח] שמו ושם אשתו שוין כו כשר:

מסורת הש"ס

ב) ב"ק כ. ב"מ נא., ג) גיטין כל., ד) לקמן יג. סנהדרין נ., ד) מנחות עז., ה) [נעתן סו. מדרש מת. מעלין לט:] ב"מ קלח., ו) לקמן מו:, ז) גיטין דף כל., ח) [סה:], ט) עי' ירושלמי גיטין פ"ב ה"א, י) קנים פ"א מ"א, כ) גיטין כ., ל) עי' תוס' מנחות מב. ד"ה ואל, מ) עי' ל"ק, נ) עי' רש"ק.

הגהות הב"ח

(א) נמי אלא מהא מיפלגי לעמן. נל"ל ותיכף דתנן מתחלה: (ב) שם לשם חשש: (ג) שם ומתני קרל טופרים מקרין דיש פלוני מגרש את פלונית: (ד) רש"י ד"ה לשם השם לנחת רוח להקב"ה שאמר ונעשה רצונו. נ"ל לפי סייגי לשם מיחוח וכן מתאמר לקמן דף מו ע"ב וי"ל שהוא שאמר לשם הקב"ה ומתילה הוא נחת רוח כו' מה שא"ב לשם ניחוח שלנלין לשמוט עבור נחת רוח וק"ל:

גליון הש"ם

נמי כל העושה על דעת ראשונה. לקמן דף מז ע"ב שבת דף לא ע"ב: תוס' ד"ה סתם וכו' אלא שלא הסמכנו. עיין בתשובת הר"ם אלשקר סימן סמ:

ליקוטים

בתחומא. פי' בבית המדרש שהוא תחומה של תורה. (ערוך ערך חסם) **אלא סתמא בלשמן** בר. לכארה צריך נגר וכו' נגר דיסקרן אחרי דבבר החליטו התוס' דיל בכמה מקומות דכל מחשבות פיגול צריך להיות דוקא בדיבור ובאם חישב ולא הוציא מפיו אינו פוסלה. א"כ כ"ש כשחשב בסתמא דלא יזיק. ובאן שסתפק הש"ס בסתמא אי יפסל אי לאו וצ"ב. ואשבר לומר לפי מה דמסקינן דסתמא לשמן, אבל אי אמרינן דסתמא בשלא לשמן ודאי אין פסול מחשבת פיגול בלתי דבור. דלא גרע מלשמן. ויותר נראה לי דסתמא גרע דהרי כמו משום הרלין כיון דלא כיוון במחשבתו לשם קדשים, אבל אם כיוון במחשבתו שלא לשמן כיון דעכ"פ יש לו מחשבה לשם קדשים (הרי זה כשר). ועיין תוס' ד"ה זבחים בסתם. והדבר צריך עוד תלמוד (מהר"ם בקונ.) **זבחים בסתם לשמן עומדים** וכו'. נראה לי דאפילו לס"ד מצוה צריכות כוונה הני מילי בדבר שכל הנין ראוי למצוותו בגון מצה ושופר ולולב דאין תחיכת מצה זו ושופר ולולב אלו מיוחדין למצוותן דאפשר למצוה זו לקיים ע"י דברים אחרים של מינן כמו באלו דאין אלו סתמן עומדים למצוותן, ודמי לסתמא דגט דאמר רש"י דזבחים גבי קדשים דקרי"ל כל הזבחים שנשחטו שלא לשמן כשרין ולא עלו לבעלים לשם חובה ואם שחטן סתמא עלה דסתמן לשמן קיימי אבל גט הנכתב שלא לשם אשה פסול ואפ' סתמא נמי פסול משום דסתם אשה לאו לגירושין קיימא ומי' הוסי' דאפ' דיתה מ"ס לאו להתגרש בגט זה עומדת דוא אפשר להתגרש בגט אחר כמו בזה. אבל בדבר פרטי המיוחד ועומד למצוותו דא"א לקיימו אלא בגופו דאפ' בסתם אי"א אלא כי בעצמו בגון אבילות קדשים ופסח דמצוות אבילות מיוחד בגופן דא"א לקיים מצוותן אלא בגופן דמי לשחיטת קדשים דסתמן לשמן עומדין הואיל ומצוותן מיוחד בגופן, וגם במילה לפ"ד דבני מילה לשמה אפיה בנגרי בשרה משום דעבוד סתמא וסתמא לשמה קאי כמ"ש התוס' דפ"ק דזבחים, וצ"ל דה"מ משום דמצות אדם זה מיוחדת לגופו

מכמילא סתמא לשמן קאי, א"נ משום דכל הני אי עשאן שלא לשמן ביטל מצוותן לגמרי בגון מילה אם נעשה שלא בהכשרה שוב אי אפשר בחזירה לעשות המצוותה, אע"ג דאפשר בהטבת דם ברית אין זה עיקר מצות מילה אלא בסתרם דלא אפשר בגון שנתעייר כשהוא מהול או קטן הגדלה מהול, אבל עיקר מצות מילה אדלה לה. וכן קדשים אי עשאן שלא כמצוותן בטל מצות קרבן זה. מש"ה סתמא לשמן קאי. מש"כ בשאר מצוות כמצה שופר ולולב אם עשאן שלא כמצוותן יש להם תקנה לחזור לעשות כמצוותן. אין סתמן עומדות לשמן (שויי אגן ריש סנ.) **בל העושה על דעת ראשונה הוא עושה.** ואע"ג דכתן קאמר לא נתכוונתי לדעת ראשונה אלא סתמא שחטתי. אפ"ה אמרינן על דעת ראשונה שחט ולא אסכינן אריבוריה. ותנן בשבת (צא ע"א) המצניע לזרע ולדונמא ולרפואה חייב עליו. אמר אביי הבא בפאי עסקינן כגון שהצניעו ושכח על מה הצניעו, והשתא קא מפיק סתמא, מהו דתימא בשילי בטלה מחשבתו קמייתא קמ"ל כל העושה ע"ד הראשונה. הרי התם בשכח מחשבתו הראשונה עסקינן ופשיטא דקאמר לא נתכוונתי על דעת הראשונה, אע"כ הבריאו חכמים את דעתו דעל דעת הראשונה קא מפיק (אור זרוע סלי יסוד פי' תרי"ט):

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com